

VARHAISKASVATUKSEN KIUUSAAMISEN EHKÄISYN SUUNNITELMA 2024—2025 - KALKUNVUORI- KALKKUN VARHAISKASVATUSYKSIKKÖ

Sisällysluettelo

1. Varhaiskasvatuksen kiusaamisen ehkäisyn suunnitelma
2. Mitä kiusaaminen on?
3. Miten kiusaamista ennaltaehkäistään varhaiskasvatuksessa?
4. Tunnetaidot varhaiskasvatuksessa
5. Kiusaamiseen puuttuminen
6. Yksikön omat tarkennukset

1. Varhaiskasvatuksen kiusaamisen ehkäisyn suunnitelma

Tämä on Tampereen kaupungin varhaiskasvatuksen kiusaamisenehkäisyn suunnitelma. Kiusaamisenehkäisyn suunnitelma tehdään jokaiseen varhaiskasvatusyksikköön. Suunnitelma sisältää kaikkia yksiköitä koskevan kaupunkitasoisen osion sekä jokaisen varhaiskasvatusyksikön omat tarkennukset.

LAIT JA OHJAAVAT ASIAKIRJAT

Lapsella on oikeus turvalliseen varhaiskasvatusympäristöön

**Varhaiskasvatustilaki
(540/2028, 10 §)**

**Lasta tulee suojata
väkivallalta, kiusaamiselta
ja muulta häirinnältä.**

**YK:n lasten
oikeuksien sopimus**

**Jokaisella lapsella on
oikeus turvalliseen
ympäristöön.**

Tampereen varhaiskasvatussuunnitelma 2022

**Varhaiskasvatusyksiköissä laaditaan kiusaamisen
ehkäisemisen suunnitelma yhdessä lasten,
huoltajien ja henkilöstön kanssa osana yksikön
toimintasuunnitelmaa.**

**Kiusaaminen tunnistetaan, siihen puututaan ja sitä
ehkäistään tietoisesti ja suunnitelmallisesti
osana toimintakulttuurin kehittämistä.**

2. Mitä kiusaaminen on?

Kiusaaminen on tahallista ja haitallista käyttäytymistä, joka aiheuttaa pahaa mieltä. Kiusaaminen on ryhmäilmiö, joka perustuu lasten väliin sosiaalisiin suhteisiin. Kiusaajan ja kiusatun välillä vallitsee vallan epätasapaino, jossa kiusaaja tai kiusaajat ovat ylivoimaisessa asemassa uhriin nähden esimerkiksi iän, kavereiden määrän, taitojen tai fyysisen vahvuuden suhteen. Kiusaaminen on toistuvaa toimintaa, joka kohdistuu yksisuuntaisesti samaan henkilöön.

Lapset vasta harjoittelevat sosiaalisia taitoja, eikä empatiakyky ole vielä täysin kehittynyt. On hyvä huomioida, että lapsilla voi olla haastavia vuorovaikutus- ja ristiriitatilanteita myös ilman, että kyse on kiusaamisesta.

3. Miten kiusaamista ennaltaehkäistään varhaiskasvatuksessa?

Varhaiskasvatuksessa kiusaamisen vastainen työ on ennen kaikkea vuorovaikutustaitojen sekä ryhmässä toimimisen harjoittelua ja tunnetaitojen opettelua. Henkilöstön aktiivinen läsnäolo arjen kaikissa tilanteissa on lapsiryhmän turvallisuuden ja myönteisen ilmapiirin perusta. Jatkuva havainnointi ja havainnoista keskustelu tiimin kesken mahdollistaa kiusaamiseen puuttumisen.

Lapsille aikuisten johdonmukainen toiminta ja yhteisesti sovitut pelisäännöt ja sopimukset luovat selkeyttä toimintatapoihin ja omalta osaltaan ennaltaehkäisevät ristiriitatilanteita ja kiusaamista.

TURVALLISEN ILMPIIRIN LUOMINEN JA KAVERITAITOJEN TUKEMINEN

MYÖNTEINEN VUOROVAIKUTUS

- Eleet, ilmeet ja kehonkieli
- Positiivinen ilmapiiri, myös aikuisten välillä
- Sensitiivinen kohtaaminen
- Huomio vahvuuksiin, onnistumisiin ja yrittämiseen
- Nähdä ja kuulla tulemisen varmistaminen

RYHMÄITYMINEN

- Me-hengen vahvistaminen koko toimintakauden ajan
- Yhdessä mietityt säännöt ja sopimukset
- Pienryhmätoiminta

TURVATAIDOT

- Kehotunnekasvatus
- Omien rajojen tunnistaminen
- Toisten rajojen kunnioittaminen

4. Tunnetaidot varhaiskasvatuksessa

Tunteet ohjaavat voimakkaasti lapsen käyttäytymistä ja toimintaa. Tunteet ovat läsnä kaikissa arjen tilanteissa ja niiden säätelyä ja ohjausta tulee harjoitella. Tunnetaidot tarkoittavat kykyä tunnistaa, nimetä, ilmaista ja säädellä omia tunteita. Taitojen karttuessa lapsi oppii ymmärtämään, että myös muilla on tunteet ja se toimii pohjana ympäristön ymmärrykselle ja empatiakyvyn kehittymiselle. Kaikkiin tunteisiin liittyy aina jokin syy. Tunnetaitokasvatukseen kuuluu, että lapset oppivat ymmärtämään näitä syitä tunteiden taustalla. Aikuisella on suuri rooli tunnetaitojen kehittymisen tukemisessa. Parhaimmillaan hyvät tunnetaidot lisäävät lapsen hyvinvointia ja turvallisia ihmissuhteita.

MITEN TUNNETAITOJEN KEHITTYMISTÄ TUETAAN?

Aikuisen malli kaikissa vuorovaikutustilanteissa

Arjessa tunteiden läpikäyminen ja sanoittaminen

Tunteiden äärelle pysähtyminen

Aikuisen sensitiivisyys, läsnäolo ja kunnioittava suhtautuminen

Materiaalien hyödyntäminen (kuvakortit, kirjallisuus, sadut, laulut)

Leikki

5. Kiusaamiseen puuttuminen

MITEN KUSAAMISEEN PUUTUTAAN?

5.1. Kiusaamiseen puuttuminen varhaiskasvatuksessa

Kiusaamistilanteiden huomaaminen ja niihin puuttuminen edellyttää henkilöstöltä läsnäoloa ja jatkuvaa havainnointia. Aikuisilla on velvollisuus puuttua välittömästi kaikkiin tilanteisiin, joissa lapsi kokee tulleen kiusatuksi. Lapsen kokemusta kiusatuksi tulemisesta ei tule koskaan vähätellä tai mitätöidä.

Arjessa tapahtuvat yksittäiset konfliktit ja riidat voidaan yleensä ratkaista heti. Sen sijaan kiusaamisen selvittely vaatii pidempää työskentelyä, jossa tarkastellaan kiusaamisen kaikkien osapuolten sekä koko ryhmän tilannetta yhdessä huoltajien kanssa. On tärkeää huomioida, että myös kiusannut lapsi tarvitsee aikuisen tukea ja apua. Jokainen kiusaamistilanne edellyttää johdonmukaista jatkoseurantaa kiusaamisen loppumisen varmistamiseksi.

6. Yksikön omat tarkennukset

YKSIKÖN OMAT TARKENNUKSET

6.1. Yksikköemme mahdollisia tarkennuksia turvallisen ilmapiirin luomiseen sekä tunne- ja kaveritaitojen tukemiseen

1) Tunne- ja vuorovaikutustaitojen harjoittelu ensisijaisesti tavallisessa arjessa, eteen tulevilla tilanteilla

- Turvallinen tunneilmasto syntyy, kun jokainen saa olla ryhmässä oma itsensä ja jokaisella on lupa näyttää arjessa syntyviä tunteita.

- Onnistumisista iloitaan yhdessä. Hassuttelemme, pidämme hauskaa ja opettelemme yhdessä uusia asioita positiivista innostusta ylläpitäen.

- Tunteita sanoitetaan ja opetellaan säätelemään sosiaalisesti hyväksyttävällä tavalla tilannekohtaisesti arjessa aikuisen tuella. Aikuiset ovat turvallisia kanssatoimijoita niin lasten kuin huoltajien kanssa.

- Tunnepurkauksille ja kiukullekin annetaan mahdollisuus ja tarvittaessa rauhallinen paikka.

- Turvallisuus syntyy myös niistä perussäännöistä, että ketään päiväkodissa ei saa satuttaa eikä paikkoja, välineitä tai luontoa vahingoiteta, vaikka kuinka harmittaisi.

- Ketään ei jätetä yksin, vaan aikuisen tuella etsitään jokaiselle leikkikaveriseuraa. Ja samalla huomioidaan, että joskus haluaa jokainen kenties olla ihan itsekseen, rauhassa ja hissukseen. Tällekin mahdollistetaan aikaa.

- Erityistä on myös aikuisen ja vertaisen tuella opetella pitämään omia puolia. Opettelua sanomaan ei, jos jokin asia ei tunnu minusta hyvältä.

- Kaveritaitoja tuetaan systemaattisesti myös arjen ristiriitoihin puuttumalla Miniverso-sovittelua soveltaen.

- Aikuisten väliseen vuorovaikutukseen kiinnitämme myös erityisen huomion. Toimiihan se mallina lasten tunne- ja vuorovaikutustaidoille vertaissuhteissa.

-Toimimme yhteisöllisesti myös yli ryhmä- ja talorajojen.

2) Tunne- ja vuorovaikutustaitojen tukeminen ohjautusti

2) tunne- ja vuorovaikutustaitojen tukeminen ohjatuksi.

-

Pelisäännöt on luotu henkilöstön kesken ja lapsiryhmiin, lapsia osallistaen.

-

LeKe-toiminta (Leikitään ja keskitytään varhaiskasvatuksessa) on aktiivisesti toimintamuotona kaikilla yksikön kotialueilla. LeKe-leikkien avulla on harjoiteltu sääntöjä, vuorovaikutustaitoja, itsesääätelyä ja toiminnanohjauksen taitoja yhdessä aikuisten kanssa.

-

Tunnetaitoja harjoitellaan systemaattisesti arjessa mm. pienryhmätoiminnan ja leikin kautta, moninaisen lastenkirjallisuuden kautta, aamupiirien toistuvina teemoina, ryhmän omina tunnelauluina, draamaa ja pöytäteatteria hyödyntäen visuaaliseen ilmaisuun, moninaista tunnemateriaalia hyödyntäen (mm. Fanni-kirjat, Molli-kirjat, Muumimateriaali, Tunnemöykky, Mieli ry:n Rauhametsä, kaveritaitokortit, SPR:n materiaalia, Kielinuppujen Kiukun kesytys, erilaiset tunnetaitomittarit).

6.2. Millä konkreettisilla toimintatavoilla kiusaamiseen puututaan?

- 1) Lapsen puheet; huoltajien palautteet ja henkilöstön jaetut havainnot otetaan aina vakavasti ja niihin puututaan.
- 2) Asianosaisten kanssa käydään erikseen ja yhdessä keskustelu tilanteesta. Ei syytellä, vaan käsitellään asiaa rehellisesti, ikätasoisesti ja etsitään yhdessä ratkaisua, miten jatkossa toimitaan toisella tapaa.
- 3) Asianosaisten lasten huoltajien kanssa käydään erikseen keskustelut. Esihenkilö ja/tai erityisopettaja tarvittaessa myös mukana.
- 4) Lapsiryhmän kanssa käsitellään kaveritaitoja tehostetummin. Esimerkiksi draama ja nukketeatteri erilaisten kuvitteellisten tilanteiden äärellä konkretisoi lapsille hyvin tilanteita; oikeaa ja väärää tapaa kohdata ja kohdella toista elävää (ihmiset, eläimet, luonto)
- 5) Jos kiusaaminen leviää ilmiöksi ryhmässä/ talossa , pidetään ryhmän/ talon vanhempainilta asian äärellä. Sovitaan toimintatavat yhdessä aikuisten; kodin ja vakan/eo:n kanssa kiusaamisen loppumiseksi. Sovitaan myös tilanteen seurannasta. Tarvittaessa mietitään myös ulkopuolista asiantuntijaa puhumaan/ konsultoimaan asian äärellä
- 6) Jos kiusaamistilanteissa kasvattajilla edelleen herää huolta asianosaisen käytöksestä tai huoltajat nostavat avuntarpeen esiin vanhemmuuden tukemisessa, tehdään huolen ilmaisu lastensuojeluilmoituksena. Tämä tehdään aina ensisijaisesti huoltajien kanssa yhteistyössä.

Lapsia on osallistettu varhaiskasvatuksen ryhmissä keskustelemalla reilun kaverin teemoista:

- 1) Millainen on kiva kaveri?
- 2) Mitä kiva kaveri ei tee? Mistä tulee paha mieli?
- 3) Mistä tiedät, että kaverilla on paha mieli?

4)Miten minä voin auttaa kaveria, jos hänellä on paha mieli?

Kaveritaitojen tukeminen arjen tilanteissa on parasta kiusaamisen ennaltaehkäisyä. Vuorovaikutustaitojen kehittymiseen kuuluvat myös ristiriidat, jotka tulee osata erottaa kiusaamisesta. Kummassakaan tilanteessa lapsi ei saa kokea yksinjäämistä. Aikuisen tietoinen ja turvallinen tuki tilanteiden selvittämisessä on aina tärkeää.

Henkilöstön kanssa kiusaamisen ennaltaehkäisyä on käyty monilta eri osin läpi monissa eri palaverissa ja tarvittaessa yksittäin kotialueen/ tiimin kanssa; miten tukea tunne- ja kaveritaitoja arjessa, konkreettiset puuttumisen tavat ja puheeksiottaminen. Lisäksi henkilöstön kanssa on moniammatillisessa tiimissä 11.3.25 case- menetelmän kautta keskitytty kasvattajien välisen vuorovaikutuksen merkitykseen lasten kaveritaitoja tukiessa. Miten tukea kasvattajien omia turvataitoja, mikä on ammatillisessa vuorovaikutuksessa hyväksyttävää. Miten käsittelemme ristiriitoja? Miten kiusaamisen tunteissa tulee edetä. Työyhteisön pelisäännöt on myös päivitetty 11.3.25.

Yksikön pedagogiset palaverit ovat pääsääntöisin sisältäneet toimintavuoden aikana aina palan kiusaamisen ennaltaehkäisysuunnitelmaprosessia.

6.3. Miten kiusaamisen vastaisia toimenpiteitä käsitellään lasten ja huoltajien kanssa?

Vanhempia on osallistettu kiusaamisen ennaltaehkäisysuunnitelman tekoon syksyn 2024 vanhempainilloissa;

Aluksi alustus "kiusaamisen ennaltaehkäisystä kaveritaitoja tukemalla ja meidän yksikön kiusaamiseen puuttumisen prosessi". Tämän jälkeen learning-cafe menetelmää mukaellen ryhmäkohtaiset keskustelut huoltajien kanssa heitä osallistaen. Myös kaveritaitojen tukemiseen liittyen:

"Päiväkodissa lapsesi toimii aina yhtenä ryhmän jäsenenä. Miten voit vanhempana tukea lastasi kaveritaidoissa (näkökulmia mm. vuorottelu, jakaminen, toisen huomioiminen, yhdessä asioista sopiminen, oman vuoron odottaminen, leikkitaidot."

Tunnetaitojen tukemista yhteisenä toimintamuotona kodin ja päiväkodin kanssa on huoltajien kanssa käsitelty syksyn 2023 vanhempainilloissa päiväkodeissa.

6.4. Mahdollisia muita huomioita

Tunnetyöhön liittyvää arviointia ja palautetta:

Aikuisen tietoisuuden ohjauksen, keinojen mallintamisen ja tunnemateriaalin avulla

-

Lapset oppineet sanoittamaan ja säätelemäänkin tunteitaan

-

Lapset oppineet havaitsemaan kaverin tunteita ja lohduttamaan

Vanhemmat ovat kiittäneet vasuissa, että lapset ovat oppineet sanoittamaan tunteitaan. Osa vanhemmista juttelee paljon kotona (käyttäneet mm. Fanni-kirjoja).

Koosteet lasten, huoltajien ja henkilöstön pohdinnoista liitteinä ryhmissä, huoltajien saatavilla olevissa suunnitelmissa.

6.5. Suunnitelma laadittu (pvm.)

13.3.2025